

ga ham ro. Gjorde ham raus. Han valgte å gi alle arbeiderne samme lønn, nok til dagens brød, uansett antall arbeidstimer. Han ba arbeiderne som murret om å ikke skjele til de som hadde jobbet lite, men heller glede seg over det de hadde mottatt. Lønnen var god. Velsignelsen var lik for alle.

Og er det ikke slik at som alle deler i Bachs kantate hører til og går opp i en høyere enhet, er også vi mennesker like viktige og har vår helt spesielle plass å fylle? Tas et tema, en liten del, bare noen få takter bort, faller komposisjonen sammen. Vi har ikke råd til å miste noen. Lenken er aldri sterkere enn det svakeste leddet. Søndagens tekst, musikk og preken ga meg ro og aksept. Jeg satt igjen med en følelse av å være rik og et ønske om å ville dele.

Kontrasten ble derfor stor da Bach-messen var over. Publikum fylt av musikk og tale beveget seg langsomt mot utgangen. Ute på gata ble vi tatt imot av seks eldre romkvinner med lange skjørt og fargerike skjerf, tre på hver side av kirketrappen. Kvinnene holdt frem hver sin kopp og plaget ikke annet enn samvittigheten vår. De ba om støtte til sine liv, sine barn og familier.

En uniformert politikvinne med en ventende politibil bak seg, brøt inn og ba en av romkvinnene om å flytte seg bakover på trappen. Politikvinnen betegnet romkvinnens tilstedeværelse på trappa som *aggressiv tiggning*. Fra å føle meg rik og raus, alle hører til, vi vil ta vare på alle leddene i kjeden, kom hverdagen brått med splittelse og skille mellom mennesker.

Hvordan kan vi klare å bære med oss bevissthet av helhet ut i den virkelige verden? Hvordan finne en linje mellom visjon og handling? Hvordan finne plass til hele mennesket i kirken, og rom for en høyere bevissthet ute på gata?

Kanskje kan musikken gi oss en ledetråd. Den klassiske pianisten Maria Joao Pires uttalte en gang at en kunstner er en som bruker livet sitt på å sette sammen delene som er til overs i verden. Terje Kvam sa det slik i intervjuet med Ballade:

«Musikken er båret av slikt et overlys. Det løfter deg opp på et annet plan, og gir en form for tolkning til det å være i tilværelsen som ... jeg kan ikke uttrykke det med ord, men musikken uttrykker dette på en måte som gjør at det blir litt lettere ... å holde ut, rett og slett».

SOLFRID MOLLAND er sanger, pianist og komponist

Deilig er jorden

AV NILS LID HJORT

Noen goder og gleder i verden er vi direkte oppmerksomme på, fordi de befinner seg akkurat såpass langt unna at vi kanskje må planlegge, og ofte betale, for å oppleve dem – et ekstra godt måltid, en ny flatskjerm, en feriereise, et operaabonnement. Andre gleder og goder ligger lavere i synsfeltet. Som treet Yggdrasil, som er så stort og omsegripende at man ikke helt får øye på det, eller som vannet i springen og pusten i bringa, som man ikke helt legger merke til før det begynner å svikte.

Hver by og hvert folk er vel satt opp med slike underprofilerte og ofte undervurderte goder, de som bare er der. I Oslo er man velsignet med Frognerparken og Nasjonalgalleriet, Nordmarka og Bislett. Og vi har Bach-gudstjenester i Oslo domkirke.

Vi som altså har skjønt det, vi er der, selv når Herrens veier, de som ere uransakelige, har plassert BWV 144 midt i herrestafetten fra Sotsji. Vi blir riktignok noe urolige under tekstlesningen fra I Kor 9:24-10:4, der hver linje synes oss å handle om Northug og Johnsrud Sundby («Vet dere ikke at på stadion deltar alle i løpet, men bare en får seiersprisen? Jeg løper derfor ikke uten å ha et mål», osv.). Men vi lar oss fange av Bach og Kvam. Det blir trøkk og meningstyngde, og selv prekenen følges med større oppmerksomhet enn ellers, ørene spisses og sinnet åpnes. Se, også slik virker Bach og Kvam, på oss, på menigheten, på folket.

Hva er det så som gir oss helligdagsløftet? Det er ikke nok å ramse opp noen ingredienser (litt Bach, litt kor, tre salmer), for så å være garantert disse glimt av himmelen. Motoren i maskineriet er og blir sjefen selv. Kvam er koordinator, katalysator og dirigent, i den videre og fullere forstand av ordet. Han tar oss inn i, gjennom og ut av de mange lagene en Bach-kantate byr på – fra den beåndede og muntre gjennomgangen kvart over ti, til selve fremføringen, og salmene nderveis. Så hvilke egenskaper har han, han som er sentrum i korset

og eplets kjerne, og hvilke tricks benytter han? Ja, han er en glitrende musiker, men i den skuffen er det mange. Vi må borre videre, for å finne det helt ualminnelige, det som ikke lar seg bestille, den unike kombinasjonen av den dypeste musikkforståelse med det vi under kirkens vide hvelv får kalle tro, får vi tro. Når det altså lykkes, griper det teologiske inn i det teleologiske, musikken gives mål og mening, kraft og retning, noe selv våre sekulariserte og postmoderne sjeler kan annamme.

Hvordan merker vi så dette, når vi en skisøndag med BWV 144 får beskjed om å ta det som er vårt, og gå (1. sats, hver for oss, stemme etter stemme), at vi ikke skal murre (2. sats, skjønt de insisterende cellotonene nettopp murrer i vei, med åttendedels-e-er fulgt av protestens diss), at den jevne *Genügsamkeit* er en skatt i livet (5. sats, i sober h-moll, ikke gladkristen G-dur)? Jo, slik Northug skyter fart over kulen, der de andre slapper litt av i to sekunder etter den bratte bakke, slik trapper Kvam opp sitt engasjement, når koralen kommer. Der kor etter kor unner seg et lite hvileeskjær, og leverer på det trygge, det alminnelig konstaterende, der trykker Terje på pedalene, og stiler høyere. Også i resitativene forlanger han mer, får det, og når frem. Heraklit kunne visst bare bade i en elv en gang, mens Terje kan svømme i to floder samtidig, den musikalske og den teologiske, gang på gang.

En annen av de kvamske kvaliteter er evnen til alltid å treffe det perfekte uttrykk og tempo, det som gjør fortellingen akkurat så rask, så langsom, så beskrivende og berikende, som komponisten bare kunne ha drømt om. Kanskje dette er en gave han deler med Bach, mesteren også i den delen av faget som handler om å gi ord uttrykk, gi de perfekte toner til et lite setningsfragment. Dette har Bach maktet fra han var pur ung, i de aller første kantater (BWV 150, 196, 4, 106). Og det samme gjelder antagelig Terje, noe han fant frem til da han som liten gutt arrangerte hele *Messias* for munnspill og blokkfløyter og noen få guttestemmer, og øvde hver dag i et halvt år, «helt til de fikk det til». Johnsrud Sundby og Northug fikk det ikke til denne dagen, men Bach og Kvam smører seg ikke bort, de blir kongeniale, og lykkes i sitt felles forehavende: *eine regulierte Kirchenmusik zu Gottes Ehre und Receptions des Gemüths*.

Hva betyr det så, å lykkes, på denne arena, hva er poenget, med dette strev, disse noter, denne øving, all denne lyd? Min forsøksvise tese, der jeg som en jukse-Einstein må trekke frem den relative tid for

å mane frem mitt poeng, er at den beste musikkfunksjon og fortjeneste ikke bare er at når den treffer oss, så forstår vi disse ord og deres mening enda bedre, men opplevelsen bruker lenger tid i våre sjeler, den oppholder seg der, til vi kan melodien og forstår ordene, «helt til vi har fått det til». I den forstand blir også vi under dirigentpinnen, eller på benkeradene, kongeniale, beriket sammen, med Kvam og Bach.

Terjes virke er selvsagt videre enn Bach-søndagene. Jeg har vært under Terjes kommando i Tallis og Kverno og Mozart og Penderecki, og funnet første benk på konserter. Blant de største av disse, i ordets mangehodede forstand, er *In Dulci Jubilo*, der kirken fylles til randen fire ganger over to dager, og der Terje må bruke alt som er av de kvamske talenter. Arken knaker i sammenføyningene, men deilig er i sannhet jorden, når alle til sist får opplate sine røster for å uttrykke nettopp det, med den overjordiske diskant på toppen. Kanskje Terje har glemt det selv, men han ble intervjuet på Dagsrevyen i desember 1987, i forbindelse med at CD-en «Deilig er jorden» var gitt ut, og ble stilt det provokatoriske men alltid betimelige spørsmål, om det virkelig forholder seg slik, at jorden er deilig. Ja, sa Terje, og så det norske folk fast i øynene, det er den, og det er det som er den egentlige provokasjon.

NILS LID HJORT er professor i matematikk og tidligere medlem av Oslo Domkor.